

Thứ 1: Phẩm kệ Phần đầu: **TỰ KIẾN ĐỘ** (Phần ba)

*Khổ do ý mà được
Vô trí cũng có năm
Sắc căn đều đầy đủ
Mỗi căn có bảy khổ.*

Được là do nhân duyên của tâm, tâm pháp, không là tư duy duyên tâm, tâm pháp, duyên tự tướng muốn cho làm duyên.

Hoặc nói thế này: Không có. Vì sao? Vì nhân duyên thuộc về tâm, tâm pháp, không thể khiến làm duyên biết quốc của màu xanh. (Nước ngoài Ấn Độ, việc thấy nghe gọi là quốc).

Hỏi: Nếu người đương biết thì sự thấy nghe màu xanh là có duyên. Như người ấy biết thì sự thấy nghe màu xanh cũng là có biết. Nếu màu xanh có sự thấy nghe (quốc) làm duyên thì tức có hai cái biết: Biết thuộc về nhân duyên, và biết thuộc về tự tướng. Hoặc biết này, hoặc biết khác, duyên với cái thấy nghe màu xanh này thấu nhiếp sự thấy nghe màu xanh khác.

Đáp: Hoặc nói thế này: Được như thuyết đã nói, như người sợ hãi, không biết bị ai làm tâm lo sợ? Tự tướng làm duyên, duyên cũng không tự biết.

Hỏi: Kia chẳng phải tự tướng làm duyên phải không?

Đáp: Nếu làm duyên thì tự biết có duyên, tánh của tự tướng tự như thế.

Hỏi: Hoặc nói thế này: Được như lời đã nói, có tướng này, có tâm này phải không?

Đáp: Là tướng gì? Là tâm gì?

Hỏi: Hoặc nói thế này: Kia tức là duyên, nếu không có thuyết này thì đó là tướng, đó là tâm, tâm như thế không được chẳng tương ứng. Hoặc có thuyết nói.

Hỏi: Nếu được tâm sở, tâm pháp vị lai làm duyên, duyên tướng kia tức là duyên, cần phải tư duy chín chắn, thành thực. Tự tướng của tâm sở, tâm pháp kia làm duyên, tự tướng ấy không biết có duyên. Vì sao? Vì không dùng duyên vị lai để tạo có duyên?

Đáp: Người sợ hãi kia không là tự tướng làm duyên, nếu làm duyên của tự tướng, thì duyên cũng có trí sinh tự tướng, tự thức.

Hoặc nói thế này: Như đầu, bụng, hông có thọ thì thọ ấy tự duyên tướng mà tạo nên duyên, chứ duyên không tự biết.

Hỏi: Tự tướng của thọ kia mà tạo duyên, không tạo ra duyên, thọ

không có xứ sở, tự tướng của thọ sinh, biểu hiện kỳ thật đầu, lại có thọ chẳng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Được, nếu không được, thì có hai: biết tâm người khác, mỗi tâm đều làm duyên rồi. Vì tâm tự làm duyên, nên tự nhiên không biết tâm này không phải là khéo léo, cho nên đã được.

Hoặc nói thế này: Được, nếu không được, thì tâm duyên tâm không có rốt ráo, tức là có nhân duyên, tâm này không phải khéo léo cho nên đã được.

Tôn giả lập ra thuyết này: Tướng và tâm thọ khổ, có gì khác nhau? Cảnh giới của ý thức này không từ chính giữa mà được, đắc thức, nếu không được thức tiếp nhận tự tướng thì thức này được gọi là cuối cùng. Ở trong đó có ý thức khác nhập thì sẽ có hư hoại.

Tâm sợ hãi không hoàn

Tướng vị lai cũng thế

Thọ và tâm người khác

Tâm duyên thọ đây, kia.

Lại tâm và tâm pháp, nếu tâm duyên tâm, thì cả hai tâm này đều trước, sau mà tự làm tướng.

Hoặc nói thế này: Được như biết rõ nước thanh, cùng lúc làm duyên.

Hỏi: Đây không phải thí dụ, nếu phải làm duyên, thì có hai tự giác phải chẳng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Không thể được, vì nếu làm duyên, thì màu xanh sẽ ngang bằng với sự hiểu biết, không có khác nhau, hiểu biết cũng lại không khác, thế nên là ngang bằng, vì thế không được, đây chẳng phải như.

Hoặc nói thế này: Không thể được. Vì sao? Vì không phải do ở đây chuyển mà thọ nhận các pháp. Không phải một phen chuyển, không phải lại chuyển nên nói là một. Thế nên có thể được. Vì sao? Vì nhãn thức không biết nhãn căn.

Hoặc nói thế này: Có thể thấy duyên nhãn thức, không thể thấy duyên nhãn căn.

Hỏi: Nhĩ thức hiện nay biết nhĩ căn, nhĩ căn kia duyên không thể thấy?

Đáp: Hoặc nói thế này: Gồm nhiếp cảnh giới là nhãn, gần là nhãn căn, cho nên không biết.

Hỏi: Tỷ thức, nay biết tỷ căn, vì tỷ thức kia trở lại cảnh giới chẳng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Bốn đại là mắt, vì không phải cảnh giới của bốn đại, cho nên không biết.

Hỏi: Thân thức hiện nay biết thân căn, vì thân căn kia là cảnh giới của bốn đại phải chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Dựa vào nhãn căn, thức không phải tâm sở, tâm pháp tự nương tựa, cho nên không biết.

Hỏi: Ý thức hiện nay không biết ý căn, ý thức kia tức là chủ thể nương tựa? Bởi không thể biết, vì không có cảnh giới của tất cả các pháp phải chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Nếu mắt hư hoại là nhãn thức, vì mắt không che mắt, thế nên nhãn thức kia không biết.

Hỏi: Về điểm này cũng là điểm ngờ vực của tôi: Vì sao mắt không che mắt?

Đáp: Trong đây, không có vật tự nhiên, hay tự nhiên bị hư hoại.

Hoặc nói thế này: Không thể biết! Dù biết, thì các nhập có sự hư hoại, khi sáu thức chưa hư hoại.

Hoặc nói thế này: Kia không phải cảnh giới này.

Hỏi: Điều này cũng là nỗi hoài nghi của tôi: Vì sao? Vì thức kia không phải cảnh giới.

Hoặc nói thế này: Tự tướng của sắc gồm thâu sự tiếp nhận các nhãn thức, không phải sắc tự nhiên, không phải nhãn căn, cho nên nhãn thức kia không biết.

Thấy được do ngôi gần

Ta nương bốn đại kia

Che mắt mà có hoại,

Cảnh giới là tướng sắc.

Nhĩ căn có thể thấy, cũng giống như thế. Tỷ căn có thể thấy, nên nói chẳng phải do ngôi gần. Thiệt căn, thân căn có thể thấy, vì chúng là cái ta được tạo ra do bốn đại. Do vậy tạo ra thuyết này: Như sắc của năm căn này, tất cả đều do bốn đại tạo thành. Vì sao? Vì nếu ngấn ấy tướng sẽ có ngấn ấy dáng mạo.

Hoặc nói thế này: Không có tướng mạo, giống như các sắc hiện có của nhãn thức, tất cả vật do bốn đại tạo ra có ngấn ấy tướng, có ngấn ấy dáng mạo, đều không có gì cũng giống như thế.

Hoặc nói thế này: Vì xứ có vượt hơn và nhãn căn của xứ khác, cho đến thân căn, thế nên các thứ căn có các thứ tướng, có các thứ dáng mạo.

Hỏi: Chỗ khác có một diện mạo, hoặc lại có hai, muốn cho nhãn

căn kia có ngân ấy tướng, có ngân ấy dáng mạo, tất cả xứ đều là thân căn, muốn cho thân căn tạo ra ngân ấy tướng mạo?

Đáp: Hoặc nói thế này: Sắc căn hoan hỷ, do bốn đại tạo sắc căn hoan hỷ và nhãn căn hoan hỷ của bốn đại khác, ngoài ra, cho đến thân căn, các thứ tướng đều ở trong đó.

Hỏi: Một mắt hoan hỷ của bốn đại khác, hoặc có hai mắt khác, muốn cho chỗ mà mắt đã ngắm nhìn có các thứ tướng phải chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Ta tạo ra nhãn căn bốn đại và mắt của bốn đại khác, ngoài ra, cho đến thân căn, ở trong đó có các thứ tướng, nói rộng như trên.

Hỏi: Một mắt của bốn đại khác, hoặc đại khác có hai, vì muốn cho nhãn căn có các thứ tướng mạo.

Hoặc nói thế này: Căn do hành cấu ứ tạo ra, nhân hành cấu ứ khác được nhãn căn, ngoài ra, cho đến thân căn, ở trong đó có các thứ tướng mạo nói rộng như trên?

Đáp: Ngoài nhân hành cấu ứ mà thành một nhãn căn, hoặc lại hình thành hai căn.

Có phải muốn cho nhãn căn tạo ra các thứ tướng chăng?

Hoặc nói thế này: Tương ưng hành trong bốn đại, sở dĩ có các thứ tướng, là vì nhãn căn kia đã tạo ra các thứ tướng mạo.

Hỏi: Hoặc một bốn đại, hoặc hai, hoặc bốn?

Đáp: Tất cả ít, có chung bốn đại, ít nhiều hợp chung.

Hoặc nói thế này: Vì cảnh giới của bốn đại có tăng, giảm, cho nên sắc được bốn đại tốt đẹp tạo ra cũng tốt đẹp.

Hỏi: Có khi nào đất có tướng cứng, không có tướng cứng chăng?

Đáp: Tất cả tướng cứng, chỉ tướng cứng, và chỉ tướng cứng có tăng giảm. Thí dụ như sắc, chì, thiếc dưới thấp, đến vàng đứng đầu.

Tôn giả lập ra thuyết này: Lúc mới sinh trăm vật có các thứ tướng. Sở dĩ có các thứ tướng là do các tướng đó có các thứ tướng mạo.

Có sắc xứ, vượt hơn

Hoan hỷ và ngã tạo

Tương ưng hành nhanh chóng

Tự sanh bệnh, sinh, già.

Hỏi: Tướng của nhãn căn tạo ra các trạng mạo này, có gì khác nhau chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Dùng mắt thấy sắc, thấy đã thấy, sẽ thấy, đó gọi là mắt thấy.

Hỏi: Đây cũng là nỗi hoài nghi của tôi: Thế nào là dùng mắt thấy

sắc? Thấy đã thấy, sẽ thấy? Sau cùng, không khởi pháp nhãn, không thấy sắc, không đã thấy, không sẽ thấy, muốn cho sự thấy sắc kia là mắt chăng?

Đáp: Ta đã nói là phải, nếu như hình tượng này cũng là tự nhiên.

Hỏi: Thế nào là không thấy là thấy tự nhiên?

Đáp: Mắt là tướng mạo.

Hoặc nói thế này: Đồng tử đen là mắt, người được soi rọi, là tác giả.

Hỏi: Làm sao biết được đồng tử đen là mắt?

Đáp: Vì đồng tử đen là gốc.

Hỏi: Đồng tử đen (con người) không phải là gốc của mắt chăng?

Đáp: Và việc khác không có bị lệ thuộc, vì muốn cho đồng tử đen kia là mắt, cho nên việc này không đúng, vì đồng tử đen kia cũng sẽ khác, cho nên việc kia không bị lệ thuộc, muốn cho đồng tử đen kia không phải mắt chăng?

Hoặc nói thế này: Nhãn căn hoan hỷ là sắc do bốn đại tạo ra, nhân có cảnh giới của nhãn thức, nên nói là chỉ truyền trao giáo giới, đây nói là sự tạo tác của người kia.

Hỏi: Tất cả sắc hoan hỷ do năm căn tạo, thế nên nhãn căn kia không phải là tự tướng của nhãn căn?

Đáp: Hoặc nói thế này: Nương tựa nhãn thức, căn có nhãn căn nương tựa nhãn thức, đây nói là việc kia.

Hỏi: Các pháp không khởi là khác với nhãn thức, không đồng dựa vào nhãn thức kia, có phải muốn cho nhãn căn kia không phải mắt chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Bốn đại là đối tượng mà nhãn căn, nhãn thức nương tựa, đó gọi là việc kia.

Hỏi: Tướng của bốn đại tự hư hoại, nói là tướng bốn đại tự hư hoại, tướng nhãn căn không hư hoại, vì một tướng dựa vào nhãn thức tạo ra các việc?

Như tự tướng của bốn đại hư hoại, một tướng nhãn căn như thế. Nhãn căn, của tướng ngã không hư hoại. Một tướng nhãn thức nương nhau mà thành phải chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Bị sắc, hương, vị, xúc ràng buộc; nhãn căn, nhãn thức tăng ích, tạo ra các việc.

Hỏi: Hiện nay, thân năm thức đều biết nhãn căn chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Nhãn căn này không phải cảnh giới.

Hỏi: Đây cũng là nỗi hoài nghi của tôi. Vì sao? Vì hoặc có thuyết

nói: Nhãn căn kia không phải cảnh giới, vì nhãn căn không có tự tướng, không có số, sau đó mới thành nhãn căn.

Nếu nhãn căn không có tự tướng, thì mắt không có nhận biết phải chăng?

Đáp: Biết vật của số mắt, đây nói là nhận biết mắt, như vật của thân số, gọi là nhàm đủ. Sự nhàm đủ của thân, nghĩa là không phải thân bốn đại có một tự tướng.

Hoặc nói thế này: Sắc được tạo tự nhiên, nhãn thức tăng thượng hiện có tăng, giảm, đây gọi là việc kia. Khi tính đếm việc của nhãn thức kia, lúc đó, dần dần sẽ biết tánh tự nhiên như thế ở trong đó. Các nhập cũng giống như thế.

*Quán đồng tử của mắt Hoan hỷ đều nương
nhau Bốn đại đều nhóm họp, Không tạo,
không hồ nghi.*

Hỏi: Năm căn cũng giống như thế. Tự tướng của ý căn nương tựa có gì khác nhau?

Đáp: Hoặc nói thế này: Ý biết các pháp, biết, đã biết, sẽ biết. Nhãn căn cũng giống như thế. Ý thức tạo tăng thượng là nói việc kia.

Hoặc nói thế này: Tướng ý thức dựa vào tướng, ý căn nương tựa ý thức, đây nói là việc kia.

Hoặc nói thế này: Hoặc phát ra, hoặc ẩn mất, năm thức thân, ý căn dựa vào thức. Đây nói là việc kia.

Hỏi: Cõi Vô Sắc không sinh ý thức, ở cõi ấy không có năm thức thân phải chăng?

Đáp: Hoặc nói thế này: Thân sáu thức, thân ý thức tăng thượng, từ các thức do tăng thượng sinh, nói là việc kia.

Danh sắc lần lượt không nương tựa nhau. Lại nữa, ý căn, tự tướng của thức kia, tạo ra tăng thượng, đó gọi là việc ấy khi tính đếm sự việc của thức kia, cho đến cuối cùng tánh kia tự nhiên, ở trong đó, ý thức có hư hoại.

Thế nào là ý? Thế nào là ý thức? Thuyết trước đã nói bốn việc, ý tương ứng với thân sáu thức, thức tăng thượng đã sinh ra trí, tâm duyên thức kia là ý thức.

Phẩm kệ thứ ba xong.
